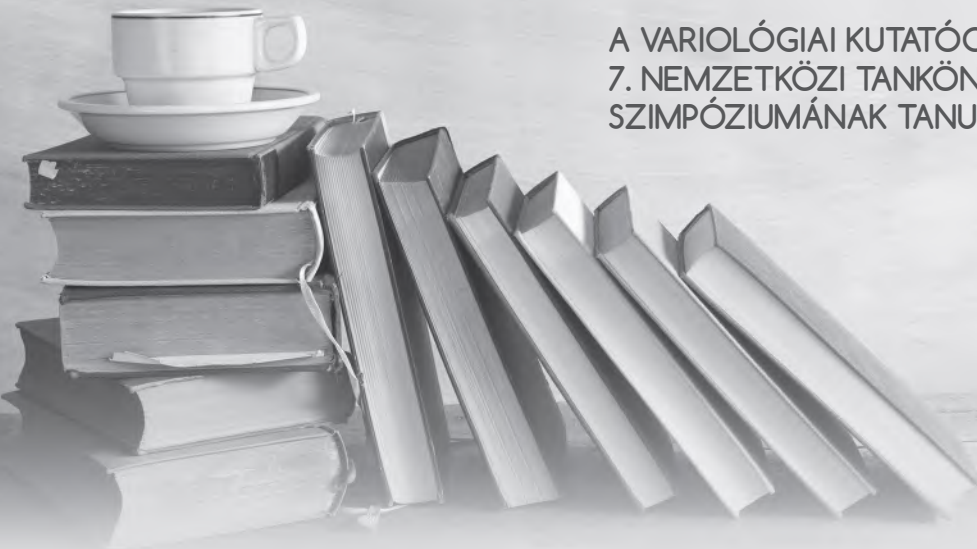

A TANKÖNYVKUTATÁS SZAKMAI, MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI

A VARIOLÓGIAI KUTATÓCSOPORT
7. NEMZETKÖZI TANKÖNYVKUTATÓ
SZIMPÓZIUMÁNAK TANULMÁNYAI

A Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke mellett működő Variológiai Kutatócsoport immár második kötete is kiadásra került, amely a 7. nemzetközi tankönyvkutató szimpózium tanulmányait tartalmazza. A Variológiai Kutatócsoport elsődleges célja az elemző nyelvészeti, didaktikai szakirodalmak körének bővítése, ezáltal pedig a szlovákiai magyar oktatásügy helyzetének alakítása, színvonalának emelése, különös tekintettel a magyar nyelv és irodalom tantárgy oktatására és a tanítás–tanulás folyamatában alkalmazott tankönyvek minőségi változására.

A könyvben helyet kap néhány lényeges információ a múlt század második felének hazai oktatáspolitikai helyzetéről. A II. világháborút követően jelentős társadalmi, politikai, gazdasági változások történtek, ismételt megújult a csehszlovák államhatalom, amely béklyók közé szorította a magyar kisebbséget és oktatást. Az oktatáspolitikai helyzet alakulásáról és az erre vonatkozó statisztikai adatokról Simon Szabolcs tanulmánya számol be. Az írás záró része napjaink eredményeiről, ill. megoldásra váró gondjairól tudósít. Az Állami Pedagógiai Intézet munkatársa, Ledneczky Gyöngyi a szlovákiai magyar tankönyvpolitika egyes szegmenseivel foglalkozik. A szerző betekintést nyújt az egyes kerettantervek (kiemelten a magyar tannyelvű alapiskolák szemszögéből fontos kerettantervek) sajátásaiba, jellemzőibe, valamint egyéb pedagógiai dokumentumokba, ill. a tankönyvkiadás problémáiba, a szlovákiai magyar tannyelvű iskolák tankönyvellátottságába. Nyilvánvaló, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó

tanulókat ugyanúgy megilletik az anyanyelvükön kibocsátott tankönyvek és munkafüzetek, mint a többségi nemzethez tartozó tanulókat.

A kötetben számos tanulmány szerepel, amelyekben közös az elemző szándék. A tankönyvi szövegek adekvátságát, minőségét taglalják a tanulási folyamat szempontjából, ezenkívül fontos aspektusuk a helyesírás-tanítás fejlesztése különféle módon, digitális szövegekkel és a tankönyvi szövegek által egyaránt. Hasonlóan közös vonása a tanulmányoknak a beszédképesség és az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. Sokan talán nem is gondolnák, hogy a tankönyvek megfelelő módon történő alkalmazásával nem csupán az olvasásfejlesztés és a szövegértés-fejlesztés kompetenciaterületei lehetnek érintettek. *A tankönyvi szövegek kreatív és interaktív feldolgozása* című tanulmányban Antalné Szabó Ágnes többek között a beszédfejlesztésre, a hallásértés-fejlesztésre, a szókincsfejlesztésre és a stílusfejlesztésre is figyelmet fordít. A szerző arra a megállapításra jut, hogy elvileg bármilyen funkciójú szöveg felhasználható didaktikai céllal a tanórán, de fontos, hogy feldolgozását a pedagógus értő módon vezesse a tanulókkal. Így kihasználja akár a régebbi tankönyvi szövegben rejlő fejlesztési lehetőségeket.

Jelentős szerep illeti a helyesírás-tanítás tárgykörét, mivel ez a kérdés iskolánkban tartós problémának bizonyul, ugyanakkor a helyesírás elsajátításának legfőbb színtere az iskola. Nemcsak pedagógusként, hanem szülőként is ajánlott tisztában lenni a helyesírás-tanítás céljaival, módszereivel, összetevőivel, valamint az egyes helyesírási tananya-

gok és gyakorlatok elméleti hátterével. Ez azonban önmagában még nem elegendő az eredményes helyesíráskészség fejlesztéséhez. A fiatalabb korosztályok már a tömegkommunikációs eszközök aktív felhasználótáborát gazdagítják, az általuk „fogyasztott” tartalmak azonban olykor helyesírási szempontból alkalmatlannak bizonyulhatnak vagy egyenesen kontraproduktívak. A Variológiai Kutatócsoport tevékenysége emellett kiterjed a digitális szövegekkel történő helyesírás-tanítás tárgykörének felméréseire, sőt a néhány konkrét, humoros feladattal történő szemléltetésre is.

Úgy vélem, hogy a beszédképesség és az anyanyelvi kommunikációs kompetenciák fejlesztése több szempontból is összefüggnek. A Lőrincz Julianna által görcső alá vett tankönyvi feladatok és ezek instrukciói meghatározóak a tanulók beszédképesség-fejlesztésében. Egy jó feladat elsődlegesen a motiválás funkcióját hivatott biztosítani, kognitív erőfeszítésre ösztönzi a tanulókat, emellett illeszkedik a tantervi követelményekhez. Segíti a megértést és rögzítést, ez azonban önmagában még nem elégséges, fontos a tanulók egyéni véleményeinek, szemléleteinek megfogalmazása és közlése is, a beszédtevékenység gyakorlása. A tanulmányok sorában jó néhány foglalkozik az anyanyelvi kommunikáció kérdéskörével, fejlesztetőséggel és annak konkrét lehetőségeivel. A kommunikációs készség fejlesztése, különös tekintettel az anyanyelvi kommunikációra, már a kisgyermekkorban elkezdődik. Domonkosi Ágnes a mesék felhasználhatóságát hangsúlyozza tankönyvi szövegek formájában, ami a mesék műfaji sajátosságai miatt indokolható. A gyermek a mesék elemeit képes saját

A GYERMEK MEGISMERÉSE – SZEMÉLYRE SZABOTT PEDAGÓGIA SEGÍTSÉGÉVEL

Ahogy külsőleg nincs két egyforma kisgyermek, úgy fejlettségi szintjük sem egyforma, kisebb-nagyobb eltéréseket tapasztalhatunk köztük. Az iskolába lépés fontos mérföldkő egy család életében. Ahhoz, hogy pontos képet kapjunk, vajon mehet-e gyermek iskolába, elég érett, fejlett-e, nagyon jól kell ismernünk a gyermeket.

A lehetséges tanulási kudarcok elkerülése érdekében kiemelten fontos szerepet tölt be az első osztályosok életében az alapkészségek megalapozása. Minden gyermek önálló személyiség, önálló érési, fejlődési ütemmel rendelkezik. Van, akinek nagyon jó a ritmusérzéke, van, akinek nagyon jó az emlékezete, és egyszeri hallás után képes visszamondani a verset, vagy fejben tartani az egyes autómárkákat, van, aki nagyon ügyes a mozgásban, sőt van, aki már olvasni is tud. Annyi azért biztos, ritkán esik meg, hogy egy gyereknél minden terület egyformán erős legyen, így minden kisgyermeknek másfajta fejlesztési szükségletei vannak. Napjainkban egyre többet hallunk a viselkedészavaros, hiperaktív, tanulási zavarokkal küzdő gyerekekről. A pedagógusok feladata meg- és felismerni a gyermek képességeit ahhoz, hogy megfelelő fejlődést biztosítsanak.

A Comenius Pedagógiai Intézet, valamint a Somorja és Vidéke Kulturális Társulás szervezte június 2-i kisebbségi szakmai napon ezekkel a témákkal foglalkoztunk. A Comenius Pedagógiai Intézet a tavalyi évben indította útjá-

ra a kistérségi szakmai nap-sorozatát, amelynek célja a Felvidék egyes régiói magyar óvónőinek megszólítása, szakmai tapasztalatszerzése, párbeszédjének elindítása. Az egymástól való tanulás elvén keresztül hazai kolléganők vezetésével járjuk körbe az egyes művelődési területek módszertani kérdéseit.

A somorjai régióban az első találkozónk a *Nyelv és kommunikáció – beszéd- és hangérzékelés fejlesztése óvodásoknál* témája volt, ahol Mgr. Tóth Szilvia (Gúta) és Mgr. Markovics Tímea (a Comenius Intézet munkatársa) tartott előadást. A találkozón 37 érdeklődő óvodapedagógus, tanító, nevelő vett részt a *DIFER – pedagógiai diagnosztika az óvodában és az iskolában, elemi alapkészségek fejlődése és fejlesztése 4-8 éves korban* című szakmai továbbképzésen. Előadóink ismertették a DIFER pedagógiai módszertanát, rámutattak, milyen nagy hasznát tudjuk venni a mindennapos munkákban, gyermekek segítségével. Sok gyakorlati kérdést boncolgattunk az egész napos továbbképzésen. Nagy köszönettel tartozunk előadóinknak, Bereznai Malvina gyógypedagógusnak (CPPPaP, Dunaszerdahely) és Markovics Tímea óvodapedagógiai munkatársnak (Comenius, PI Komárom), valamint a Somorja és Vidéke Kulturális Társulásnak a továbbképzés helyszínének biztosításáért.

Zacharov Erika, a Duna utcai óvoda igazgatónője és a Somorja és Vidéke Kulturális Társulás elnöke

élete egyes szegmenseire vonatkoztatni, ami azért is fontos, mert a személyiségbe azok a tudáselemek épülnek be eredményesen, amelyek már valamilyen meglévő sémákhoz tudnak kapcsolódni.

Napjainkban egyre több nyelvész és pedagógus figyel fel a nyelvjárások tanításának az oktatási folyamatban betöltött pozitív szerepére, noha az egyes nyelvjárások régiói nem szerepelnek a földrajzi térképeken, és a nyelvjárási szövegek sem részei a tankönyvi szövegeknek. A nyelvjárások konkrét megjelenése a tankönyvekben és a tananyagban a kisebbségi magyar oktatásban nélkülözhetetlen lenne, de az anyaországi általános és középiskolák tanulóinak nemzeti identitását is erősíthetné és gazdagíthatná a nyelvi mellett. A nyelvjárástanítás gyakorlati kivitelezésére Danczi Annamária tesz néhány javaslatot, és hoz néhány példát, ezek több kompetenciaterületet is érintenek.

Helykímélés miatt a kötet összes tanulmányáról nem áll módomban ismertetést nyújtani. A fentebb bemutatott írásokat személyes indítatásom és érdeklődési köreim alapján emeltem ki. Az olvasót viszont arra ösztönzöm, hogy érdemes a kötetben bemutatott témákat, elemzéseket részletesebben megismerni és elolvasni. A tanítási-tanulási folyamat, a gyermeknevelés, a tankönyv-, feladat- és tesztkészítés szerves alapját képezheti, ennek okán minden jelenlegi és jövőbeli pedagógus és szülő figyelmébe bátran ajánlom a könyvet. A nyelvészettel foglalkozó kutatók és a nyelvi kérdések iránt érdeklődő laikusok figyelmét egyaránt felkeltheti, ezért érdemesnek tartom a kötet nyelvének adekvátságára, ugyanakkor érthetőségére és letisztultságára felhívni a figyelmet.

DSD – VONZÓ CÉL A GIMNAZISTÁKNAK

A Selye János Gimnázium két évtizede részese a Deutsches Sprachdiplom – DSD német nyelvdiplomával végződő programnak, amely világszerte több mint negyven éve létezik. Diákjaink százai szereztek az évek során német felső-, ill. középfokú nyelvdiplomát, amely nagyszerű lehetőségekhez juttatta őket a továbbtanulás terén. Közülük többen Németországban, Ausztriában folytatták tanulmányaikat, illetve az egyetemi évek alatt német részképzés formájában gyarapították nyelvi ismereteiket.

A DSD nyelvi diploma a továbbtanulás mellett a munkapiac szempontjából is fontos, hiszen Németország Szlovákiának első számú gazdasági partnere,

és több mint ötszáz német cég rendelkezik szlovák érdekeltséggel. A Német Szövetségi Köztársaság Művelődési Minisztereinek Konferenciája a DSD-vel tanúsítja, hogy mindazok, akik sikeresen letették ezt a vizsgát, magas jó beszélnek a német nyelvet, ill. képesek arra, hogy német egyetemen folytassák tanulmányaikat.

Az idei tanévben 16 diákunk szerzett B1 szintű nyelvvizsgát, akik oklevelüket a következő iskolaév elején vehetik át a DSD-program országos koordinátorától.

Mindenkinek szívből gratulálunk felkészítő tanáraik: Szénássy Edit és Musitz Marietta.

Szé